

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ М. ПОЛТАВИ

Досліджено сучасний стан релігійного туризму в Полтаві. Визначено популярність релігійно-туристичного маршруту в м. Полтава. Охарактеризовано проблеми та перспективи розвитку релігійно-туристичного маршруту.

Ключові слова: туризм; релігійний туризм; релігійно-туристичний маршрут; популярність релігійного туризму; туристичні фірми; релігійні організації.

Україна має багаті туристичні ресурси, культурну спадщину, релігійні святині, а також гірські та морські ареали для туристів різновікових категорій та попиту туристичних послуг. Полтавська область та власне м. Полтава є частиною історико-культурної спадщини України, яка багата на туристично-рекреаційні ресурси. Це територія з унікальними ресурсами, неповторними краєвидами, багатотисячними традиціями і самобутньою культурою населення, туристичними об'єктами якої є не лише історико-культурна спадщина, а й святі джерела, дерева, скелі, тобто об'єкти природного походження.

Відомо, що проблема розвитку релігійних туристичних маршрутів досить широко висвітлена у працях багатьох відомих учених, зокрема, В. Кифяк, Г. Михайліченко, О. Любіцева, М. Гейнике, В. Герда, І. Гревса, Р. Дьякової, Б. Ємельянова та інших [1; 2; 3; 5].

Релігійний туризм в Україні відіграє важливу роль у системі міжнародного і внутрішнього туризму, Полтава не є виключенням із правила. За популярністю релігійно-туристичні маршрути на Полтавщині становлять близько 30%, проте більшість пересічних людей віддає перевагу історичним і літературним маршрутам, що свідчить про нагальність вирішення поставленого питання.

Як зазначає начальник відділу туризму і культурної спадщини управління культури Полтавського міськвиконкому В. Павлов, якщо традиційно релігійні пам'ятники використовувались лише як екскурсійні об'єкти, то нині існує і тенденція розвитку паломницького туризму, що якісно розширило коло об'єктів релігійного паломництва. До матеріальних релігійно-туристичних ресурсів Полтавщини входять не лише культові споруди, але й святі джерела, дерева, скелі, тобто об'єкти природного походження. Ці релігійно-туристичні об'єкти об'єднані в

розроблені обласні туристичні маршрути: «Православна тріада Полтавщини» (монастирі м. Полтави – смт. Козельщини – м. Лубни), храми м. Полтави, храми історії Полтавської битви, храми маршруту «Гоголівські місця Полтавщини» та інші [4].

У ході дослідження нами виявлено, що нині серед пропонованого переліку релігійно-туристичних маршрутів не існує розробленого туру, який представляв хоча б оглядово релігійну скарбницю м. Полтави, оскільки нині в обласному центрі є понад 70 релігійних громад. Засновуючись на тому, що розробка релігійно-туристичного маршруту є нагальною, ми провели соціологічне дослідження у формі анкетування. Розроблена нами анкета має на меті визначити нагальність потреби для населення міста в цьому виді туристичних послуг та готовність туристичних організацій до втілення такої пропозиції.

У анкеті акцентується увага на основних положеннях, що розкривають зміст проблем і перспектив, а також попиту на цей релігійно-туристичний маршрут, тому особливу увагу в дослідженні ми звернули на такі аспекти: чи пропонують полтавські турагенства релігійно-туристичні маршрути, яка їх частота замовлень, яку вартість становить дана послуга, визначення найбільшого попиту (за сезонною та віковою ознаками), визначення важливості мови в організації цього туристичного продукту тощо.

Відповідно проведеного нами вивчення популярності релігійно-туристичних маршрутів у м. Полтаві було досліджено 30 туристичних фірм, 6 з яких не мають розробленого релігійно-туристичного маршруту. Варто зауважити те, що середня тривалість функціонування туристичних організацій більше 10 років: найдовше – 18 років, найменше – 2-3 роки.

Дослідження показало, що на сьогодні 24 фірми м. Полтави пропонують як паломницький, так і екскурсійно-пізнавальний туризм; вартість подорожей визначається залежно від обраного маршруту: по Полтавщині – від 200 гривень, по Україні – від 500 гривень, за кордоном (найчастіше, в Ізраїль) – від 500 доларів. Замовляються маршрути не часто. Як показало опитування серед респондентів перевага більше надається довготривалим екскурсіям, ніж одноденним – 79,2% і 45,8% відповідно. За груповою ознакою та способом пересування результати дослідження свідчать, що перевага надається груповому туризму (75%), а от індивідуальний та сімейний дещо поступаються – 50% та 29,2% відповідно; безперечним лідером є релігійний автотуризм – 66,7%. Як зазначали респонденти, найчастіше послугою користуються дорослі люди (91,7%), а також замовляють екскурсії для студентів (29,2%), школярів (29,2%). У залежності від обраного типу релігійно-туристичного маршруту, замовляють його жителі міста Полтави та особи конкретного

віросповідання. Замовлення припадають на різні сезони, але найчастіше це весна (66,7%) та осінь (62,5%). Дослідження показало, що полтавські туристичні агентства пропонують проведення екскурсій різними мовами: українською і російською – найбільше (70,8%), а також англійською (4,2%), німецькою (16,7%) та іншими мовами. Згідно з даними опитування, відвідувачі дізнаються про проведення екскурсій за конкретним релігійно-туристичним маршрутом за допомогою реклами, розміщеної в місті, в інтернеті та на сайтах агентств, а також від постійних клієнтів певних туристичних фірм. У ході дослідження працівники туристичних організацій оцінили зацікавленість відвідувачів релігійно-туристичним маршрутом за шкалою від 1 до 5, середній результат становить 4 бали, що свідчить про достатній попит на релігійно-туристичний продукт, проте в ході вирішення цього питання більшість працівників турфірм зауважили, що зацікавленість здебільшого залежить від обраного туристичного маршруту.

Іншою групою нашого дослідження стали представники різних релігійних організацій, яких нині налічується у Полтаві близько 70, проте, більшість із них не змогли дати коректні відповіді на питання анкети, адже не мають розробленого релігійно-туристичного маршруту, деякі зазначали, що з питань організації релігійно-туристичної подорожі звертаються саме до туристичних агентств, але кілька організацій все ж мають розроблені маршрути як паломницького, так і екскурсійно-пізнавального характеру. Варто зазначити, що деякі громади організують поїздки у храми та монастирі Полтавщини та України загалом, а є й ті, що проводять екскурсії безпосередньо в своїй релігійній общині, де розповідають школярам, студентам та іншим жителям міста про свою релігійну організацію та принцип її роботи, а вартість екскурсій та вік відвідувачів залежить від маршруту та типу екскурсій.

У ході соціологічного дослідження нами встановлено, що на Полтавщині релігійний туризм за популярністю посідає третє місце (близько 30% респондентів обрали його як такий, що є важливим), проте першість мають історичні й літературні маршрути.

Проведене нами дослідження показало, що в сучасній Полтаві спеціально розробленого релігійно-туристичного маршруту не існує, проте деякі релігійні об'єкти, які є історико-архітектурною спадщиною міста, є і об'єктами оглядової екскурсії по місту Полтава. 54% респондентів зазначили, що хотіли б замовити тур по різноконфесійних та релігійних об'єктах м. Полтави, що зумовлює необхідність розробки даного туристичного продукту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк. – Чернівці : Книги-XXI, 2003. – 300 с.
2. Любіцева О. О. Методика розробки турів: навчальний посібник / О. О. Любіцева. - К.: Альтерпрес, 2003. – 104 с.
3. Михайліченко Г. І. Практика організації туристичних подорожей: навч. посіб. / Г. І. Михайліченко – К. : НТЕУ, 2003. – 156 с.
4. Павлов В. В. Подорожуючи Полтавщиною. Путівник / В.В.Павлов. – Полтава: «АСМІ», 2006. – С. 10-12.
5. Павлов С. В., Мезенцев К. В., Любіцева О. О. Географія релігій: навч. посіб. / С. В. Павлов, К. В. Мезенцев, О. О. Любіцева. – К.: «АртЕк», 1999. – 504 с.

* * *

УДК 329. 825 (477. 53) : 321. 6 «192»

Д. Стаценко

ДІЯЛЬНІСТЬ АНАРХІСТІВ ПОЛТАВИ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ БІЛЬШОВИЦЬКОЇ ДИКТАТУРИ (ПЕРША ПОЛОВИНА 1920-Х РОКІВ)

У статті досліджується діяльність у одному з губернських центрів радянської України – Полтаві – анархістів у першій половині 1920-х рр. З'ясовуються технології боротьби режиму з політичними опонентами у період становлення більшовицької диктатури.

Ключові слова: *радянська Україна, Полтавщина, Полтава, анархісти, більшовики, опозиція, репресії, небільшовицькі партії й організації.*

Встановлення більшовиками диктатури в Україні та суміжних із нею радянських республіках у 1920-х рр. супроводжувалося усуненням із суспільно-політичної арени конкурентів та опонентів режиму. Одним із таких угруповань виявилися анархісти, які мали власне бачення шляхів подальшого розвитку суспільства. У цьому контексті важливим є вивчення регіонального аспекту проблеми. Тому метою автора статті є з'ясування діяльності в Полтаві анархістських організацій у першій половині 1920-х рр. Зауважимо, що окремі аспекти цієї проблеми фрагментарно розглядалися у праці Л. Бабенко та с. Ляхівненка [1].